

Krantenartikelen over het eerste vonnis en het Hoger Beroep dat tegen de vrijspraak van psychiater Boudewijn Chabot werd ingesteld.

Leeuwarder Courant, 30 september 1991

Psychiater vrijuit na hulp bij zelfdoding

LEEWARDEN - De 52-jarige psychiater Boudewijn Chabot uit Haarlem is vanmiddag door het Gerechtshof in Leeuwarden ontslagen van rechtsvervolging het verlenen van hulp bij zelfdoding. Procureur-generaal Sieb Zwerwer had een half jaar voorwaardelijke celstraf geëist.

Chabot verstrekke in september 1991 dodelijke middelen aan een gezonde, vijftigjarige vrouw uit Ruinen. De vrouw wilde niet verder leven nadat zij haar twee zoons had verloren - de een aan zelfdoding, de ander aan kanker. Via de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie kwam ze in contact met Chabot. Nadat deze tevergeefs had geprobeerd haar te motiveren voor een rouwtherapie, ging hij in op haar verzoek om hulp bij zelfdoding.

De rechtbank in Assen ontsloeg de psychiater dit voorjaar van rechtsvervolging. Volgens de rechtbank was er bij de vrouw sprake van een ondraaglijk en uitzichtloos lijden. De vraag of aan dit lijden al dan niet een geestelijke ziekte ten grondslag lag, was volgens de rechtbank niet van belang.

Procureur-generaal Zwerwer kwam twee weken geleden op de zitting van het Hof tot een andere conclusie: hij vond dat Chabot onzorgvuldig heeft gehandeld. Zwerwer trok de vrijwilligheid van de doodswens van de vrouw in twijfel. Verder rekende hij het Chabot aan dat geen van de door hem geraadpleegde deskundigen de vrouw zelf heeft onderzocht.

Zo'n contra-expertise is volgens de procureur-generaal een voorwaarde, als aan een verzoek om hulp bij zelfdoding psychisch lijden ten grondslag ligt. Ook de CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft geëist dat in dit soort gevallen een second opinion verplicht wordt gesteld.

Leeuwarder Courant, 17 september 1993

IN HOGER BEROEP WEER VOORWAARDELIJKE STRAF GEVORDERD

'Psychiater handelde onzorgvuldig bij hulp zelfdoding'

LEEWARDEN - Tegen de 52-jarige psychiater *Boudewijn Chabot* uit Haarlem is gisteren voor het gerechtshof in Leeuwarden een voorwaardelijke gevangenisstraf van een half jaar geëist wegens hulp bij zelfdoding. Procureur-generaal Sieb Zwerwer vindt dat de psychiater onzorgvuldig heeft gehandeld door in te gaan op het verzoek van een 50-jarige, lichamelijke gezonde vrouw uit Ruinen om haar dodelijke middelen te verstrekken.

Zwerwer rekent het de psychiater aan dat geen van de door hem geraadpleegde deskundigen de vrouw zelf heeft onderzocht, om zich er van te vergewissen dat zij inderdaad ondraaglijk en uitzichtloos leed.

Getuige-deskundige en psychiater Frank van Ree verklaarde dat een contra-expertise in dit soort gevallen gevaarlijk kan zijn. „Mensen zoals deze vrouw hebben vaak al velen geconsulteerd. Als er dan nog een

vreemde bij wordt betrokken, kan dat de druppel zijn die de emmer doet overlopen.”

Het achterwege laten van een contra-expertise opent volgens de procureur-generaal echter de weg voor „een volstrekt onbeheersbare ontwikkeling, die naar mijn mening reeds in gang is gezet". Zwerwer trok verder de vrijwilligheid van het verzoek van de vrouw in twijfel. Het is, aldus Zwerwer, zeer de vraag of bij psychiatrische patiënten wel sprake kan zijn van een vrije wilsbepaling. Volgens Chabot en ook volgens de getuige-deskundigen echter had de vrouw in kwestie geen psychiatrische ziekte. Wel ging zij gebukt onder een enorm psychisch lijden. Dat 'ondraaglijk en uitzichtloos' lijden was ook doorslaggevend voor de rechtbank in Assen, die de psychiater dit voorjaar ontsloeg van rechtsvervolging. De Asser rechtbank oordeelde dat het niet relevant was of aan dit lijden een geestelijke ziekte ten grondslag lag. De vrouw uit Ruinen verloor in 1986 een van haar beide zonen, door zelfmoord. Nadat haar andere kind in mei 1991 was overleden aan kanker, deed ze een mislukte zelfmoordpoging. De vrouw, die in 1990 na een slecht huwelijk was gescheiden, bleef sindsdien stellig vasthouden aan haar wens om te sterven. Via de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie kwam ze in contact met Chabot. Hij besloot in augustus 1991, na een aantal gesprekken en na het raadplegen van verschillende deskundigen, op haar verzoek in te gaan. Eind september verstreekte hij haar de dodelijke middelen. De psychiater zei dat hij alles heeft geprobeerd om de vrouw „aan deze kant van het leven" te houden. „Tot in augustus had ik het gevoel dat ik haar van haar wens kon afhouden." Maar zij weigerde iedere behandeling. „Ze wilde geen afscheid nemen van haar kinderen, ze wilde bij haar kinderen zijn", aldus Chabot. „Ik werd langzaam tegen de muur gedreven. Dwangbehandeling was volgens de psychiater uitgesloten, ook omdat ac kans dat een therapie haar zou kunnen helpen, uiterst miniem was.

Deze beoordeling is volgens Zwerwer „eenzijdig en oncontroleerbaar", omdat de geconsulteerde deskundigen de vrouw zelf niet hebben gezien. Hij betrok in zijn betoog een brief van een neef van de vrouw. De neef, die zelf schizofreen is, vroeg in zijn brief aan het hof of de vrouw niet opgenomen had kunnen worden. Volgens de procureur-generaal illustreert dit de angst van sommigen dat er in de toekomst geen plaats meer is voor 'defecte mensen.

Eugene Sutorius, raadsman van Chabot, tekende bezwaar aan tegen het aanhalen van de brief, omdat deze feitelijk niet juist zou zijn. De psychiater heeft overigens van hetzelfde familielid dreigende brieven' ontvangen. Sutorius stelde dat zijn cliënt zorgvuldig heeft gehandeld en vroeg ontslag van rechtsvervolging. Het feit dat de vrouw iedere ehandeling weigerde, stond volgens Sutorius hulp bij zelfdoding niet in de weg, omdat een reëel

behandelingsperspectief ontbrak. Hij vergeleek dit met het afwijzen van chemotherapie of reanimatie door een lichamelijk zieke patiënt; die weigering hoeft later een verzoek om euthanasie niet in de weg te staan.

Een strikt onderscheid tussen lichamelijk en psychisch lijden kan volgens Sutorius niet worden gemaakt. Hij verwees naar een nog niet openbare nota van de Commissie Aanvaardbaarheid Levensbeëindigend handelen (CAL) van de artsenorganisatie KNMG. De CAL concludeert dat de aard en oorzaak van het lijden minder relevant zijn bij hulp bij zelfdoding. De ernst van het lijden en de vraag of een behandeling het lijden (can wegnemen, wegn volgens de nota zwaarder.

NRC Handelsblad, 21 juni 1994

Hoge Raad: extra deskundige nodig

Psychiater schuldig aan hulp zelfdoding

r een onzer redacteurs

DEN HAAG, 21 JUNI. De Haarlemse psychiater B.E.

Chabot is schuldig bevonden aan hulp bij zelfdoding bij een vrouw die wegens psychisch lijden niet meer wilde leven. De Hoge Raad vernietigde vanmorgen een arrest van het Hof in Leeuwarden waarin Chabot werd ontslagen van rechtsvervolging.

Het hoogste rechtscollege acht de psychiater weliswaar schuldig, maar legt hem geen straf op. Volgens de Hoge Raad had Chabot een tweede psychiater moeten laten kijken naar de patiënt. De zaak-Chabot is politiek en juridisch van groot belang omdat het hoogste rechtscollege hiermee voor het eerst een uitspraak doet over hulp bij zelfdoding van een psychiatrische patiënt.

Chabot verstrekte in 1991 aan de 50-jarige vrouw uit Ruinen op haar verzoek een dosis dodelijke medicamenten. De vrouw was lichamelijk gezond, maar leed geestelijk doordat ze in korte tijd haar beide zonen had verloren. Ook was in die periode haar huwelijk stukgelopen.

De arts werd door de rechtbank in Assen en na hoger beroep door het Hof ontslagen van rechtsvervolging. De advocaat-generaal bij de Hoge Raad, mr. J. Meijers, kwam tot de conclusie dat Chabot niet strafbaar was. Het Hof oordeelde in september vorig jaar dat Chabot een gerechtvaardigde keuze had gemaakt toen hij de vrouw de medicijnen gaf waarmee ze een einde aan haar leven maakte.

Bij de vrouw bestond een langdurige en weloverwogen wens om haar leven te beëindigen. Na een mislukte zelfmoordpoging wendde ze zich tot de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie (NVVE), die haar doorverwees naar Chabot. De psychiater had zich bij de NVVE aangemeld voor de opvang van „moeilijke" suicidale personen.

Tegen de verdachte was door de procureur-generaal zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf geëist met een proeftijd van een jaar. Hij verweet de psychiater „onzorgvuldig" handelen, onder meer omdat hij de vrouw niet door een andere arts had laten onderzoeken. Het Hof meende echter dat Chabot juist „de uiterste zorgvuldigheid heeft betracht". De psychiater had van zijn handelen een zeer uitgebreid verslag gemaakt, waarvan het waarheidsgehalte volgens het Hof niet ter discussie stond.

Uit het verslag bleek dat Chabot, voordat hij tot zijn beslissing kwam, zeven deskundigen had geconsulteerd. Geen van hen had de patiënt gezien, maar niemand achtte een zogenoemde contra-expertise noodzakelijk. De Hoge Raad stelt nu in het arrest dat Chabot de patiënte wel door een tweede psychiater had moeten laten onderzoeken. Omdat dat niet is gebeurd kon door de rechtbank noch door het Hof objectief worden vastgesteld of Chabot terecht een beroep heeft gedaan op noodtoestand toen hij de vrouw de dodelijk medicijnen verstrekke. Uit het arrest van de Hoge Raad blijkt dat terminale patiënten, die door lichamelijk lijden om hulp bij zelfdoding vragen, niet door een tweede arts hoeven te worden gezien. Volgens de wet is euthanasie of hulp bij zelfdoding strafbaar, tenzij de arts kan aantonen dat hij een te rechtvaardigen keuze heeft gemaakt door op het verzoek om hulp bij zelfdoding van de patiënt in te gaan.

Nederlands Dagblad, 22 juni 1994

Arrest rekt grens hulp bij zelfdoding op

DEN HAAG - Een psychiater kan straffeloos helpen bij zelfdoding bij iemand die niet lichamelijk ziek is en die niet in een stervensfase verkeert. De behandelend psychiater moet dan wel de patiënt door een collega laten onderzoeken. Dat bepaalde de Hoge Raad gisteren in een arrest rond de Haarlemse psychiater B. Chabot, die in 1991 een vrouw die psychisch leed hielp bij zelfdoding. Door de uitspraak is vaker en in meer gevallen euthanasie en hulp bij zelfdoding door artsen mogelijk.

Arrest rekt grens hulp bij zelfdoding op

DEN HAAG - Een psychiater kan straffeloos helpen bij zelfdoding bij iemand die niet lichamelijk ziek is en die niet in een stervensfase verkeert. De behandelend psychiater mocht dan wel de greide door een collega laten onderzoeken. Dat bepaalde de Hoge Raad gisteren in een arrest naar de Haarlemse psychiater B. Chabot, die in 1991 een vrouw die geïchneerd leefde hielp bij zelfdoding. Door de afspraak is vaker en in meer gevallen euthanasie en hulp bij zelfdoding door artsen mogelijk.

De reacties uit de politiek zijn over het algemeen lovend en variëren van „belangrijk“ (D66, PvdA en VVD) tot „instemming“ (CDA). Het GPV-kamerlid Schutte daarentegen was geschokt. „Tot mijn grote schrik is er een volgende stap gezet naar legalisering van euthanasie en hulp bij zelfdoding“, aldus Schutte.

De artsverenigingen KNMG en VVD zijn tevreden met de erkenning van het psychisch lijden als grond voor hulp bij zelfdoding. Het arrest maakt een einde aan de voorontzetting tegenover bij artsen en scheidt duidelijk af van een noodtoestand. Ook de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie is blij met de verandering van de mogelijkheden. „Het arrest levert een enorme bijdrage aan de ontwikkeling van de jurisprudentie en de voortgang van de maatschappelijke discussie“, aldus een woordvoerder.

In het Chabot-arrest hekelde de Hoge Raad dat artsen en psychiater niet alleen lichamelijk zieke mensen die in een stervensfase verkeerden, maar bepaalde voorwaarden moesten worden vervuld, maar dat dit in principe ook geldt bij mensen die overduidelijk geestelijk lijden. Het arrest maakt daarmee de weg vrij voor een nog groter aantal gevallen van euthanasie en hulp bij zelfdoding dan de paar maanden die er nu jaarlijks zijn.

Wèl scherpte de Hoge Raad de voorwaarden aan waaronder deze vormen van menseshulp straffeloos blijven. Zo zullen, in gevallen van geestelijk lijden, altijd twee psychiateren - beiden na onderzoek van de arts die sterft wil - tot het oordeel moeten komen dat de dood inderdaad beter is dan het leven. Ook in psychische gevallen moet het uitzichtloos en ondraaglijk geestelijk lijden door twee mensen worden vastgesteld, aldus de Hoge Raad.

Voorwaarde
Omdat psychiater Chabot zich niet aan die voorwaarde had gehouden, werd hij wel schuldig verklaard aan hulp bij zelfdoding. Straf krijgt hij niet, omdat de voorwaarde van de dubbele check vanaf gisteren geldt, en nog niet gold in 1991, met Chabot een 50-jarige vrouw pillen gaf om te sterven. Bovendien ging het eigenlijk om een proefproces. Nederland heeft ervoor gekozen euthanasie (een ander doden op diens verzoek) en hulp bij zelfdoding (een ander de middelen geven) in de wet strafbaar te houden. Aan de hand van processen tegen artsen moet de rechtspraak de criteria formuleren waarmee een arts strafvervolging kan voorkomen. Beetje bij beetje wordt op die manier grenzen aangegeven waarbinnen artsen zich op een 'noodtoestand' en daarmee straffeloosheid te kunnen beroepen. Meldingsplicht Om de praktijk te kunnen toetsen geldt voor medici sinds 1 juni dit jaar een meldingsplicht

De reacties uit de politiek zijn over het algemeen lovend en variëren van „belangrijk“ (D66, PvdA en WD) tot „instemming“ (CDA). Het GPV-kamerlid Schutte daarentegen was geschokt. „Tot mijn grote schrik is er een volgende stap gezet naar legalisering van euthanasie en hulp bij zelfdoding“, aldus Schutte. De artsorganisatie KNMG is tevreden met de erkenning van het psychisch lijden als grond voor hulp bij zelfdoding. „Het arrest maakt een einde aan de verwarring hierover bij artsen en scheidt duidelijkheid“, aldus een woordvoerder.

Ook de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie is blij met de verruiming van de mogelijkheden. „Het arrest levert een enorme bijdrage aan de ontwikkeling van de jurisprudentie en de voortgang van de maatschappelijke discussie“, aldus een woordvoerder.

In het Chabot-arrest besliste de Hoge Raad dat artsen en psychiater niet alleen lichamelijk zieke mensen die in een stervensfase verkeren onder bepaalde voorwaarden mogen helpen sterven, maar dat dit in principe ook geldt bij mensen die uitsluitend geestelijk lijden. Het arrest maakt daarmee de weg vrij voor een nog groter aantal gevallen van euthanasie en hulp bij zelfdoding dan de paar duizend die er nu jaarlijks zijn.

Wèl scherpte de Hoge Raad de voorwaarden aan waaronder deze vormen van menseshulp straffeloos blijven. Zo zullen, in gevallen van geestelijk lijden, altijd twee psychiateren - beiden na onderzoek van degene die sterven wil - tot het oordeel moeten komen dat de dood inderdaad beter is dan het leven. Juist in psychische gevallen moet het uitzichtloos en ondraaglijk geestelijk lijden door twee mensen worden vastgesteld, aldus de Hoge Raad.

Voorwaarde

Omdat psychiater Chabot zich niet aan die voorwaarde had gehouden, werd hij wel schuldig verklaard aan hulp bij zelfdoding. Straf krijgt hij niet, omdat de voorwaarde van de dubbele check vanaf gisteren geldt, en nog niet gold in 1991, toen Chabot een 50-jarige vrouw pillen gaf om te sterven. Bovendien ging het eigenlijk om een proefproces. Nederland heeft ervoor gekozen euthanasie (een ander doden op diens verzoek) en hulp bij zelfdoding (een ander de middelen geven) in de wet strafbaar te houden. Aan de hand van processen tegen artsen moet de rechtspraak de criteria formuleren waarmee een arts strafvervolging kan voorkomen. Beetje bij beetje wordt op die manier grenzen aangegeven waarbinnen artsen zich op een 'noodtoestand' en daarmee straffeloosheid te kunnen beroepen. Meldingsplicht Om de praktijk te kunnen toetsen geldt voor medici sinds 1 juni dit jaar een meldingsplicht

van dit soort 'stervenshulp'. De vrees van veel artsen nu blootgesteld te worden aan vervolging en alle ellende die daarmee gepaard gaat, werd door justitie in de kiem gesmoord. „Normale" gevallen van deze vormen van stervenshulp worden niet meer justitieel bekeken, als de arts zich tenminste aan de zorgvuldigheidscriteria houdt.

Zo moet er sprake zijn van een vrijwillig, weloverwogen en duurzaam verzoek in verband met een onaanvaardbaar, ondraaglijk en uitzichtloos lijden. De uitvoering moet zorgvuldig geschieden en in geval van psychisch lijden moeten twee psychiaters de patiënt onderzoeken. Voor lichamelijk zieken geldt die doublé check niet, maar moet de arts die helpt bij het sterven wel een collega consulteren. In alle gevallen geldt bovendien dat degene die dood wil, in volle vrijheid zijn wil moet kunnen bepalen.

Mensen met psychische stoornissen kunnen dat niet. Uitzonderlijke gevallen, zoals bij voorbeeld in de Chabot-zaak, waar het ging om iemand die niet lichamelijk ziek was, maar die dood wilde in verband met een ongelukkig leven en het niet verwerken van de dood van haar twee kinderen, zullen wel steeds aan de rechter voorgelegd worden. De rechtbank in Assen en het gerechtshof in Leeuwarden ontsloegen Chabot van rechtsvervolging, omdat hij zich, in de ogen van de rechters, kon beroepen op een noodtoestand. De Hoge Raad was het daarmee gisteren niet eens. Een rechter kan pas concluderen dat er sprake is van een dergelijke noodtoestand, wanneer de psychiater de patiënt door een collega-psychiater heeft laten onderzoeken, en wanneer beiden op grond van hun bevindingen besloten hebben hulp te verlenen bij het sterven van de desbetreffende patiënt. Het Chabot-arrest vormt zo een nieuw omslagpunt in het verloop van de slepende discussie over euthanasie.

ANP